

Химиядан халықаралық олимпиадасы (IChO) туралы ереже

Жалпы ереже

1 Олимпиаданың мақсаты:

Химияға қызығушылық танытатын, химия есептері мен тапсырмаларын шығармашылықпен шеше алатын оқушылардың белсенділігін ынталандыру. Әр елдің жастары арасындағы достықты нығайтып, халықаралық өзара әрекеттестік пен ынтымақтастықты дамыту.

2 Химиядан халықаралық олимпиадасын ұйымдастыру және өткізу

IChO-ны жыл сайын шілде айының басында ұйымдастырушы елдің Білім министрлігі немесе Білім министрлігіне қарасты ұйымдар (бұдан әрі-ұйымдастырушы) өткізеді. Ұйымдастырушы, егер халықаралық қазылар алқасы басқаша көрсетпесе, командасы алдыңғы екі олимпиаданың біріне қатысқан барлық елдерді шақыруға міндетті. IChO-ға ресми шақыру қараша айына дейін жіберіледі. Шақырту алған елдер ұйымдастырушының талаптарына сәйкес IChO-ға қатысуын растауы тиіс.

IChO-ға шақырылмаған елдер Олимпиадаға қатысу үшін ұйымдастырушыға қараша айының соңына дейін өтініш беруі керек. Ұйымдастырушы өтініш берген елдерді ұйымдастыру комитетінің ұсынысы бойынша олимпиадаға қатысуға шақырады.

Бірінші рет шақырылған елдер оқушылары IChO-ға қатыспас бұрын қатарынан екі олимпиадаға бақылаушы жібереді. Бақылаушы конкурстың мазмұны және рәсімдерімен танысу мақсатында қазылар алқасының отырыстарына, олимпиаданың барлық шараларына дауыс беру құқығынсыз қатыса алады.

Делегациялар

Әр қатысушы елдің делегациясының құрамы 4 қатысушы мен 2 жетекшіден тұрады. Сонымен қатар қатысушы елдер өздерінің делегациясы құрамына екі ғылыми бақылаушыны қоса алады. Қатысушылар университет студенттері болмауы тиіс.

Қатысушылар тек білім беру мекемелерінің оқушылары болуы мүмкін, егер олар оқу жылын конкурс өтетін жылдың 1 мамырына дейін аяқтаса, ұйымдастырушыға бітірген айы мен жылы туралы хабарлау қажет. Қатысушы олимпиада өткізілетін жылдың 1 шілдесінде 20 жасқа толмаған болуы керек.

Қатысушылар өздерін ұсынатын елдің азаматы немесе сол елдің орта мектептер жүйесіне бір оқу жылынан артық қатысуы тиіс.

Делегацияның барлық мүшелерінің қабылдаушы елге келу және қайту, сондай-ақ қабылдаушы елде болу кезеңінде медициналық сақтандыруы болуы керек.

Жетекшілер:

а) Халықаралық қазылар алқасының мүшесі ретінде қызмет етеді. (6 т. қ.). Жетекшілердің бірі делегацияның жетекшісі болып тағайындалады (бас жетекші).

б) осы тармақтың 2-бөлігінде көрсетілген шарттардың орындалуына кепілдік береді.

с) олимпиадалық тапсырмалар мәтінін ағылшын тілінен ана тіліне аударып, сонымен қатар тапсырмалар жиынтығын бағалап, оқушылардың жұмысын түзете білуі керек.

г) ұйымдастыру комитеті төрағасының атына апелляция беруге, қажет болған жағдайда халықаралық әділқазылар алқасының келесі отырысында туындаған мәселені шешуді сұрауға құқығы бар.

4. Ұйымдастырушылардың міндеттері

Ұйымдастырушы ұсынады:

- а) Халықаралық химия олимпиадасы бағдарын;
- б) трансфер (тегін тасымал) әуежайдан/-ға (вокзал) келу және кету;
- с) олимпиаданы ереже талаптарына сай өткізу;
- г) бағдарға сай барлық қатысушыларды оқыс оқиғалардан сақтандыру;
- д) жетекшілерге олимпиада алдындағы практикалық тапсырмалар үшін пайдаланылатын жұмыс бөлмесін және практикалық жабдықтарды тексеруге мүмкіндік жасау;
- е) қауіпсіздік ережелерін сақтау бойынша барлық қажетті шаралар;
- ж) ресми жабылу салтанатында берілетін медальдар, грамоталар мен сыйлықтар;
- и) олимпиада туралы есепті олимпиада аяқталғаннан кейін алты айдан кешіктірмей жариялау.

ІChO-ны ұйымдастыру комитетінің отырысы кемінде 5 ай бұрын қабылдаушы елде өткізілуі керек. Қабылдаушы ел трансферді (тегін тасымал) ұйымдастыруға көмектеседі.

5. Қаржыландыру

Қатысушы ел оқушылар мен жетекшілердің көрсетілген әуежайға /вокзалға/ немесе олимпиада өтіп жатқан жерге бару шығындарын өтейді.

Қатысушы елдер қатысу жарнасын төлейді, оның мөлшерін халықаралық қазылар алқасы бекітеді.

Ғылыми бақылаушылар қатысу жарнасын төлейді, оның көлемін халықаралық қазылар алқасы бір жыл бұрын бекітуі тиіс.

Делегацияның барлық мүшелерінің қабылдаушы елге келу және қайту, сондай-ақ қабылдаушы елде болу кезеңінде медициналық сақтандыруы болуы керек.

Ұйымдастыру бағдарламасына қатысты шығындарды, оның ішінде қатысушылар мен халықаралық қазылар алқасының мүшелерін орналастыру шығындарын ұйымдастырушы төлейді.

Келесі екі олимпиаданы ұйымдастырушылар қазіргі ІChO-ға екі бақылаушыны жібере алады, олардың шығындарын (5т. 5б. қараңыз) қабылдаушы тарап жабады.

6. Халықаралық қазылар алқасы

ІChO-ның халықаралық қазылар алқасы олимпиадаға қатысушы елдердің бас төрағасынан тұрады.

Қазылар алқасының өкілеттік мерзімі олимпиаданың ашылу салтанатынан басталып, келесі олимпиаданың ашылуында аяқталады. Ұйымдастыру комитетінің төрағасы немесе оның өкілі халықаралық қазылар алқасының отырыстарын шақырады және басқарады.

Халықаралық қазылар алқасының жұмыс тілі - ағылшын тілі.

Әр қатысушы ел бір дауысқа ие. Шешімдер берілген көпшілік дауыспен қабылданады.

Ережеге өзгерту енгізу үшін барлық қазылар алқасы мүшелерінің білікті үштен екісі талап етіледі.

Халықаралық қазылар алқасының шешімдері ұйымдастырушы мен қатысушылар үшін міндетті.

Бас тәлімгерлер ішінара мәселелерді талқылау және дауыс беру мақсатында бір уақытта өтетін екі кездесуге (бөлінген сессиялар) өз өкілдерін жібереді.

7 Халықаралық қазылар алқасының міндеттері

Халықаралық қазылар алқасы:

- а) олимпиаданың ережеге сай өтуін қадағалайды;
 - б) IChO -ның болашақ ұйымдастырушыларын бекітеді;
 - в) ұйымдастырушы ұсынған олимпиаданың тапсырмаларын, олардың шешімдерін және баға қою ережелерін алдын-ала талқылайды, түсініктемелер береді және өзгерген жағдайда шешім қабылдайды;
 - г) олимпиада жұмыстарына баға қоюды бақылайды және барлық қатысушыларға бірдей критерийлер бойынша бағалау жүргізілуіне кепілдік береді;
 - д) бәсекелестікті бақылайды және болашақ IChO мазмұнына, ережелерге, ұйымдастыруға өзгерістер енгізуді ұсынады;
 - и) қатысушыны немесе бүкіл команданы жарыстан шығару туралы шешім қабылдайды (11т. 7б. қараңыз);
 - ж) IChO -ның ұйымдастыру комитеті мүшелерін сайлайды.
- 3) IChO -ның химияға қатысты нақты мәселелерін шешу үшін жұмыс топтарын құра алады.

Халықаралық қазылар алқасы мүшелері:

- а) IChO кезінде алатын тиісті ақпаратқа қатысты кәсіби этика нормаларын сақтауға міндетті және кез-келген қатысушыға көмектеспейді.
- б) кодтау мен нәтижелерді халықаралық қазылар алқасы жариялағанға дейін құпия ұстайды.

Ұйымдастыру комитеті

IChO-ны ұйымдастыруды үйлестіреді.

Халықаралық қазылар алқасы құрамында Америка, Азия және Еуропа континенттерінің бір өкілі бар комитет мүшелерін халықаралық қазылар алқасы жасырын дауыс беру арқылы екі жылдық мерзімге сайлайды, қалған үш мүшесі басқа континенттен болуы мүмкін. Сайланған комитеттің өкілеттік мерзімі IChO өткізілгеннен кейінгі 1-ші күннен басталады және комитет мүшелері қатарынан екі мерзімнен аспайтын мерзімге сайланады.

Ұйымдастыру комитетінің құрамына:

- а) қазіргі IChO-ның өкілі;
- б) өтетін IChO -ның тікелей өкілдері;
- в) халықаралық қазылар алқасы мақұлдаған IChO - ның кейінгі өкілдері кіреді.

Жаңа ұйымдастыру комитеті өз төрағасын комитеттің өкілеттік мерзімі басталғанға дейін өткізілген отырыста сайланған мүшелері арасынан сайлайды.

Төраға:

- а) ұйымдастыру комитетінің отырысын өткізеді және төрағалық етеді;
- б) ұйымдастыру комитетінің отырыстарына комитет мүшелерінің келісімімен жаңа қатысушы елдердің өкілдерін дауыс беру құқығынсыз шақыра алады;
- с) халықаралық қазылар алқасының кезектен тыс отырысын өткізуге құқығы бар.

Ұйымдастыру комитеті:

- а) IChO-ның ұйымдастырылу қызметін қадағалайды және ұйымдастырушыларға ұсыныстар береді;
- б) халықаралық қазылар алқасы отырысында қарау үшін сұрақтар ұсынады;
- с) ұйымдастыру комитетінің құрамына дауыс беру құқығынсыз ұсынылады;
- 1 – 3 мүшені олардың нақты құзыретіне байланысты бір жыл мерзімге кіргізе алады;
- г) алдағы өтетін IChO өкілдерін шақырады.

Ұйымдастыру комитетінің халықаралық химия олимпиадасына әсер ететін, халықаралық қазылар алқасының міндеттері мен жауапкершілігіне кедергі келтіретін шешімдер қабылдауға құқығы жоқ (6,7 тт. қараңыз).

9. Халықаралық ақпарат орталығы

IChO -ның халықаралық ақпарат орталығы олимпиаданың басталуынан бастап осы уақытқа дейінгі барлық IChO құжаттарын жинайды және ұсынады (қажет болған жағдайда). Кеңсе Братислав қаласында орналасқан (Словакия).

10. IChO-ға дайындық

Ұйымдастырушы олимпиада өтетін жылдың қаңтар айында барлық қатысушы елдерге ағылшын тілінде дайындалған тапсырмалар жиынтығын ұсынды. Дайындық тапсырмалары оқушыларға олимпиадалық тапсырмалардың түрі мен күрделілігі, оның ішінде қауіпсіздік аспектілері туралы түсінік беруге арналған (12 т. А және В қосымшаларын қараңыз). Дайындық тапсырмалары кезінде СИ бірліктері қолданылады. Дайындық тапсырмаларындағы теориялық және эксперименттік есептердің жалпы саны сәйкесінше 25 және 5-тен кем болмауы керек. Қатысушылар Ереженің С қосымшасындағы бағдарламаны меңгеруі қажет. Ұйымдастырушылар сұрақтар мен тапсырмаларды сол жерде көрсетілген білім негізінде, теориялық немесе эксперименттік турға енгізе алады.

Ұйымдастырушы олимпиадаға егер әр саладан кем дегенде 2 тапсырма енгізіліп, дайындық тапсырмалар жиынтығында қажетті дағдылар көрсетілсе, осы тізімнен тыс 6-ға жуық теориялық және 3 практикалық бағыттардан тұратын тұжырымдамалар мен дағдыларды қолдануға негізделген тапсырмаларды енгізе алады. IChO командасының 50 немесе одан аз мүшелерінен тұратын іріктелген топ үшін өткізілетін оқу жиындары мен дайындықтар екі аптадан аспауы керек.

IChO конкурсын ұйымдастыру

Олимпиада 2 турдан тұрады:

- а) бірінші тур – практикалық (экспериментальды) тур;
- б) екінші тур – теориялық тур.

Әр тур төрт-бес сағаттық жұмыс уақытына дейін бөлінеді. Екі турдың арасында бір демалыс күні бар. Қатысушылар барлық қажетті ақпаратты өздері таңдаған тілде алады.

Жетекшілер олимпиада тапсырмаларын қарау үшін алғаннан кейін жетекшілер мен қатысушылар арасында ешқандай байланыс болмауы керек. Олимпиада тапсырмалары туралы ақпарат қатысушыларға олимпиаданың алдында немесе оның барысында тікелей немесе жанама түрде жіберілмеуі керек. Егер ұйымдастырушы қалта калькуляторларын қолдануға рұқсат бермесе, онда жарыста тек бағдарламаланбайтын қалта калькуляторлары қолданылуы мүмкін.

Ұйымдастырушы бекіткен қауіпсіздік ережелері барлық қатысушылар үшін міндетті.

Алдыңғы тармақтарда келтірілген кез-келген ережелерді бұзу (3, 2, 10, 5, 11-тармақтар, 4, 5 және 6-бөлімдер) олимпиададан немесе оның кезеңдерінен шеттетеді.

12 Қауіпсіздік

Эксперименттік тур кезінде қатысушылар зертханалық халат пен қорғаныш көзілдірігін киеді. Қатысушылар өздерінің зертханалық халатын алып келеді. Басқа зертханалық қорғаныс заттарын ұйымдастырушы ұсынады. Сұйықтықпен жұмыс кезінде әр қатысушыға пипетка шарын немесе толтырғышты беру керек. Ауыз арқылы тамызуға қатаң тыйым салынады. Жоғары уытты заттарды қолдануға (қауіпті спецификация H300, H310, H330) қатаң тыйым салынады. Улы заттарды қолдану ұсынылмайды, бірақ арнайы сақтық шаралары сақталған жағдайда улы заттарды қолдануға рұқсат етілуі мүмкін. Қауіпті белгілері бар H340, H350, H360 СГС заттары (тексерілген мутагендер, канцерогендер және тератогендер) ешбір жағдайда қолданылмауы керек (осы санаттардың анықтамаларын В қосымшасынан қараңыз).

Оқушылардың қауіпсіздігі, химиялық заттармен жұмыс істеу және жою бойынша толық нұсқаулықты А 1, А 2 және В қосымшаларынан табуға болады.

а) Қосымша А1: Қатысушылардың зертханадағы қауіпсіздік ережелері.

б) Қосымша А2: IChO қабылдаушы елдер үшін қауіпсіздік ережелері мен ұсынымдар.

с) В қосымшасында IChO-да қолданылатын материалдарды таңбалау мен жіктеу кезінде қолданылатын қауіпті белгілер мен химиялық заттардың классификациясының әлемдік келісілген жүйесінің (GHS) тұжырымдамаларына сілтеме бар.

13. Олимпиада тапсырмалары

Ұйымдастырушы IChO Ғылыми кеңесінің құрамына кіретін құзыретті сарапшылардың/авторлардың олимпиадалық тапсырмаларды дайындауына жауапты болады. Шешім әдістері мен белгілеу схемасы ұсынылады.

Тапсырмалар, олардың шешімдері және баға қою сызбасы халықаралық қазылар алқасының қарауына және бекітуіне беріледі. Тапсырма авторлары талқылауға қатысады.

Халықаралық қазылар алқасының төрағасы Ғылыми Кеңестің төрағасына тапсырмаларды қарау кезінде жұмысты басқаруды тапсыра алады.

Теориялық немесе эксперименттік тапсырмалардың жалпы көлемі жауап бланкілерін қоса алғанда, 25 000 белгіден аспауы тиіс. Белгілердің саны әрбір емтихан жұмысының соңында көрсетілуі тиіс. СИ бірліктері барлық олимпиада тапсырмаларында қолданылады.

Олимпиаданың эксперименттік бөлігінде мынадай шарттар орындалуы тиіс:

а) эксперименттік бөлімде кем дегенде екі тәуелсіз тапсырма болуы керек;

б) персонал тарапынан субъективті түсіндіруді талап ете алмайды.

в) қатысушылар жоғары сапалы аналитикалық химия есептерін шешкен кезде бірдей заттарды алуы керек;

г) қатысушылар сандық аналитикалық химия тапсырмаларын шешу кезінде әртүрлі концентрациялы бірдей заттарды алуы керек.

д) сандық тапсырмаларды бағалау кезінде негізгі мән қатысушылар нәтижелерінің орташа мәніне негізделмеуі тиіс.

е) сандық есептердегі бағалардың басым көпшілігі қатысушылар хабарлаған орташа мәнге берілуі керек, ал кейбір бағалар тиісті теңдеулерге, есептеулерге немесе жұмысқа тікелей байланысты түсіндірмелерге де берілуі мүмкін. Қосу үшін ұпайлар есептелмеуі керек.

14 Түзету және таңбалау

Теориялық тапсырмаларға ең көп дегенде 60 ұпай және практикалық тапсырмаларға 40 ұпай – барлығы 100 ұпай беріледі.

Олимпиада тапсырмаларын авторлар мен жетекшілер дербес редакциялайды. Оқушылар бірдей қателер үшін екі рет жазаланбауы үшін бірізді бағалауды қолдану керек. Содан кейін екі түзету салыстырылады, дегенмен, авторлар алдымен өз бағалауын ұсынады. Талқылаудан кейін әрбір қатысушы үшін түпкілікті бағалауға екі тарап та қол жеткізеді және келіседі. Ұйымдастырушы белгіленген қолжазбалардың түпнұсқасын сақтайды.

Халықаралық қазылар алқасы нәтижелерді талқылайды және қорытынды бағаларды анықтайды.

Нәтижелерді өңдеудегі ықтимал қателерге қатысты кез-келген күмәнді болдырмау үшін ұйымдастырушы жетекшілерге жабылу рәсіміне дейін оқушылардың жалпы нәтижелерінің тізімін ұсынуы керек.

15 Нәтижелер мен сыйлықтар

Барлық қатысушылардың ең үздік 10% - дан 12% - ға дейін алтын медальдар, келесі 20-22% - күміс, ал келесі 30-32% - қола медальдар беріледі.

Барлық қатысушылардың 70-тен 71% -на дейінгі үздіктер қатарына кіретін медаль иегерлері грамота алмайды.

Әр марапатты алушылардың нақты саны әртүрлі марапаттарға ие болған қатысушылардың бағаларындағы ең үлкен айырмашылықты алу үшін автоматты түрде анықталады.

Әр жүлдегер ұйымдастырушыдан медаль және тиісті сертификат алады. Медальдардан басқа да сыйлықтар берілуі мүмкін. Әрбір қатысушы қатысқаны туралы сертификат алады. Марапаттау рәсімінде медальдар алфавиттік ретпен аталмайды. Командалық жіктеу жасалмайды.

Ұйымдастырушы қорытынды есептің бөлігі ретінде нәтижелердің толық тізімін ұсынуы керек.

16 Қорытынды регламент

Олимпиадаға қатысқандар бұл ережелерді өздерінің қатысуымен мойындайды. Ереженің бұл нұсқасын 2019 жылдың шілдесінде Парижде (Франция) халықаралық қазылар алқасы мақұлдады және 2018 жылдың шілдесінде Прагада (Чехия) бекітілген бұрынғы ережелердің орнына шығарылды. Регламент 2019 жылғы 1 қыркүйектен бастап қолданыста. Ережеге өзгерістерді тек халықаралық қазылар алқасы ғана енгізе алады және білікті көпшілікті (қатысушы елдердің жалпы санының үштен екісі) талап етеді.